

УДК 351.77:612.6

О. Штогрин

УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ НА ОСНОВІ ПРАВ ЛЮДИНИ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

На основі аналізу результатів соціологічного опитування працівників та пацієнтів закладів охорони репродуктивного здоров'я доведено, що органи державного управління зобов'язані на засадах прав людини забезпечити надання комплексних послуг у галузі репродуктивного здоров'я, що мають бути доступні для всіх категорій населення. Послідовно проведено думку про необхідність забезпечення та охорони репродуктивних прав населення, що актуалізує проблеми здійснення конструктивної державної політики в галузі репродуктивного здоров'я.

Ключові слова: державне управління у сфері репродуктивного здоров'я, репродуктивне здоров'я, репродуктивні права.

Питання, пов'язані з репродуктивними правами, є одними із найбільш енергійно обговорюваних у всіх країнах, незалежно від соціально-економічного рівня життя населення, релігії чи культури тої чи іншої країни. Вирішення цих питань пов'язане з важливими аспектами сексуального та репродуктивного здоров'я, тобто майбутнього народів і країн. Більшість актуальних юридично обов'язкових міжнародних договорів із прав людини тою чи іншою мірою безпосередньо стосуються репродуктивних прав. Достатньо виразну конструктивну позицію у цьому контексті мають неурядові структури, державні службовці та експерти, що працюють у міжнародних організаціях. Останні особливо активно доводять необхідність переосмислення цих документів, заохочуючи міжнародне визнання органічного зв'язку прав людини з реалізацією репродуктивних прав.

Медикодемографічні проблеми репродуктивного здоров'я населення України досліджували Н. Жилка, Т. Іркіна, В. Стешенко. Окремі аспекти організації, структури та завдань служби планування сім'ї розглянув Н. Гойда. М. Білинська та С. Мокрецов окреслили перспективи державної політики України щодо охорони репродуктивного здоров'я. Державні механізми правового регулювання охорони репродуктивного здоров'я в Україні вивчає О. Корольчук. Галуzeвий аналіз, зокрема онкогінекологічної служби в Україні, здійснила Воробйова Л. Серед зарубіжних вчених, які досліджують проблеми репродуктивного здоров'я молоді та підлітків, зокрема Дж. Абма, У. Кейтс, Г. Мартінес, Р. Хетчер, Г. Стюарт, Дж. Трассель.

Мета статті полягає у визначенні стану та проблем управлінської діяльності у сфері репродуктивного здоров'я населення, зокрема в оцінках працівників на пацієнтів галуzeвих закладів охорони репродуктивного здоров'я м. Львова.

Управлінський підхід до забезпечення репродуктивного здоров'я населення на основі прав людини спрямований на зміцнення системи охорони здоров'я загалом через законодавство, що відповідає міжнародним стандартам, та шляхом включення ефективних механізмів реалізації законів, а також підзвітності та інструментів моніторингу. Заснований на правах людини підхід до послуг у галузі репродуктивного здоров'я здатен забезпечити доступні, прийнятні та потужні

служби охорони здоров'я населення з особливим акцентом на найбільш вразливих його верствах. Цей підхід надає можливість суб'єктам прав, які потребують заходів щодо охорони репродуктивного здоров'я, визначити, які саме види інформації та послуг їм необхідні, та дозволяє їм шукати й вимагати отримання таких послуг на відповідному рівні, як щодо асортименту, так і щодо якості. Управлінська парадигма у сфері репродуктивного здоров'я об'єднує, на нашу думку, три важливі інституціональні складові, а саме: репродуктивне здоров'я як об'єкт управлінського впливу; репродуктивні права як органічна складова прав людини; репродуктивна юстиція як правовий механізм, що легітимізує та унормовує відносини держави та особи у сфері репродуктивного здоров'я. Тільки за умови акцептування та взаємодії всіх трьох складових державне управління у цій сфері може бути ефективним.

У рамках дисертаційної роботи автором проведено експертне опитування щодо стану репродуктивного здоров'я населення та проблем дотримання, забезпечення та захисту репродуктивних прав людини в Україні. Дослідження проведено в упродовж 2015 – початку 2016 рр. серед жінок та чоловіків репродуктивного віку. Вибірка здійснювалася методом типового представника.

У дослідженні брали участь 129 респондентів, з них 47% чоловіків, 53% жінок, 65% респондентів із вищою освітою, 20% – із середньою спеціальною освітою, 15% – із середньою освітою. За місцем проживання: 17,9% респондентів проживають у містах обласного значення, 53,4% у містах районного значення та інших, 15,2% – у селищах міського типу, 10,4% – проживають у селах. Опитування проводилося шляхом анкетування.

Розподіл відповідей на запитання: “Які, на Вашу думку, причини низького рівня репродуктивного здоров'я населення України?”, % (респондент міг обрати не більше 5 відповідей) (табл. 1; рис. 1).

Таблиця 1

Причини низького рівня репродуктивного здоров'я населення України

№ з/п	Причини	Кількість, %
1	Нездоровий спосіб життя людини	68,5
2	Низький рівень поінформованості населення з питань репродуктивного здоров'я, можливостей його збереження та реалізації репродуктивних прав	39,7
3	Неусвідомлення людиною відповідальності щодо власного здоров'я	38,4
4	Аборти	38,4
5	Ранній початок статевого життя	35,6
6	Негативне або невідповідальне ставлення до сімейних цінностей	32,9
7	Високий рівень поширення захворювань, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ), в т.ч. ВІЛ / СНІД	27,4
8	Ранні аборти	17,8
9	Поширення незапланованої вагітності	9,6
10	Кримінальні аборти	6,8

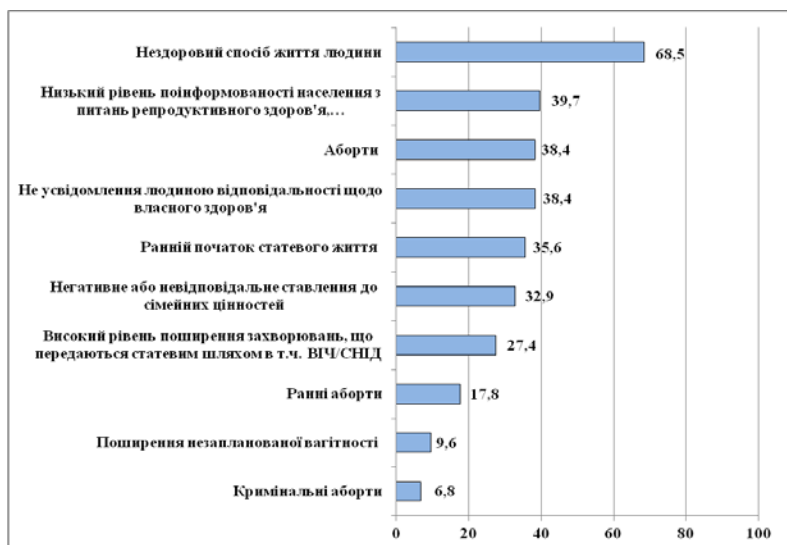

Рис. 1. Основні причини низького рівня репродуктивного здоров'я населення України

Розподіл відповідей на запитання: “Оцініть, будь ласка, рівень знання населення України про репродуктивні права людини”, %: (табл. 2, рис. 2).

Таблиця 2

Знання населення України про репродуктивні права людини

Дуже низький	Низький	Середній	Досить високий	Дуже високий
11,0	50,7	29,5	5,0	3,8

Розподіл відповідей на запитання: “Чи достатньо, на Вашу думку, знають люди про власні репродуктивні права”?, %:

1. Так – 9,6%.
2. Ні – 90,4%.

Розподіл відповідей на запитання: “Чи достатньо, на Вашу думку, розроблене правове поле щодо репродуктивного здоров'я населення в Україні”, %:

1. Так – 11,3%.
2. Ні – 88,7%.

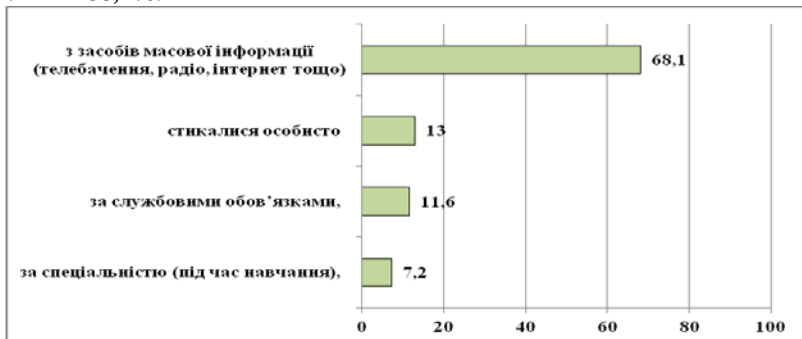

Рис. 2. Основні джерела інформації про репродуктивні права

Розподіл відповідей на запитання: “Чи можете Ви окреслити права, які відносять до репродуктивних прав людини” (серед тих, хто відповів):

- право на материнство/батьківство – 2,8%;
- право на використання контрацепції – 2,8%;
- право на одержання послуг, орієнтованих на право штучного запліднення й імплантацію ембріона – 3,6%;
- право на інформацію – 1,4%;
- право на захист репродуктивних прав – 1,4%.

Розподіл відповідей на запитання: “Які саме репродуктивні права, на Вашу думку, визнані на міжнародному рівні, в Україні” (серед тих, хто відповів):

- право на материнство/батьківство – 7,2%;
- право на профілактику та лікування безпліддя – 3,6%;
- право на репродуктивний вибір – 3,6%;
- право на захист репродуктивних прав – 1,4%;
- ніякі права не визнані – 3,6%.

Розподіл відповідей на запитання: “На скільки важливим для суспільства, на Вашу думку, є дотримання, забезпечення та захист репродуктивних прав людини?”, % (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Дотримання, забезпечення та захист репродуктивних прав людини

Не важливим	Не дуже важливим	Важливим	Дуже важливим	Важко відповісти
1,4	12,3	38,4	43,8	4,1

Розподіл відповідей на запитання: “Чи дотримуються, на Вашу думку, в Україні репродуктивні права людини?”, %

Таблиця 4

Дотримання в Україні репродуктивних прав людини

Так	Скоріше так	Скоріше ні	Ні	Важко відповісти
1,4	19,2	45,2	6,8	27,4

Розподіл відповідей на запитання: “Чи залежить дотримання репродуктивних прав людини від позиції держави?”, % (табл. 5).

Таблиця 5

Позиція держави щодо дотримання репродуктивних прав людини

Дуже залежить	Залежить	Майже не залежить	Не залежить	Важко відповісти
19,2	65,8	8,2	2,7	4,1

Найбільш поширені причини недотримання державою репродуктивних прав людини (табл. 6, рис. 3).

Таблиця 6

Найбільш поширені причини недотримання державою репродуктивних прав людини, % (респондент міг обрати не більше 5 відповідей)

Причини	Кількість, %
Економічна відсталість	56,2
Фінансова криза	52,1
Недостатній рівень освіченості населення в сфері репродуктивних прав людини	50,7
Відсутність відповідного законодавчого забезпечення	46,6
Недостатнє усвідомлення посадовцями органів державного управління важливості проблематики репродуктивних прав людини	38,4
Недбалість медичного персоналу	38,4
Недостатній рівень освіченості державних службовців щодо репродуктивних прав людини	21,9

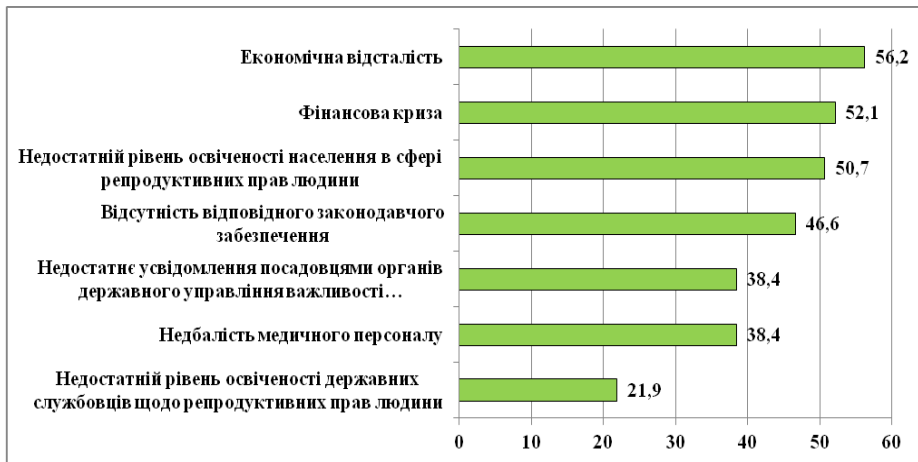

Рис. 3. Причини недотримання державою репродуктивних прав людини

Розподіл відповідей на запитання: “Які, на Вашу думку, репродуктивні права людини порушуються державою?”, % (респондент міг обрати не більше відповідей) (рис. 4).

Рис. 4. Репродуктивні права, які порушуються державою

Розподіл відповідей на запитання: “Які з означених репродуктивних прав безпосередньо залежать від позиції та дій держави?”, % (респондент міг обрати не більше 5 відповідей) (рис. 5).

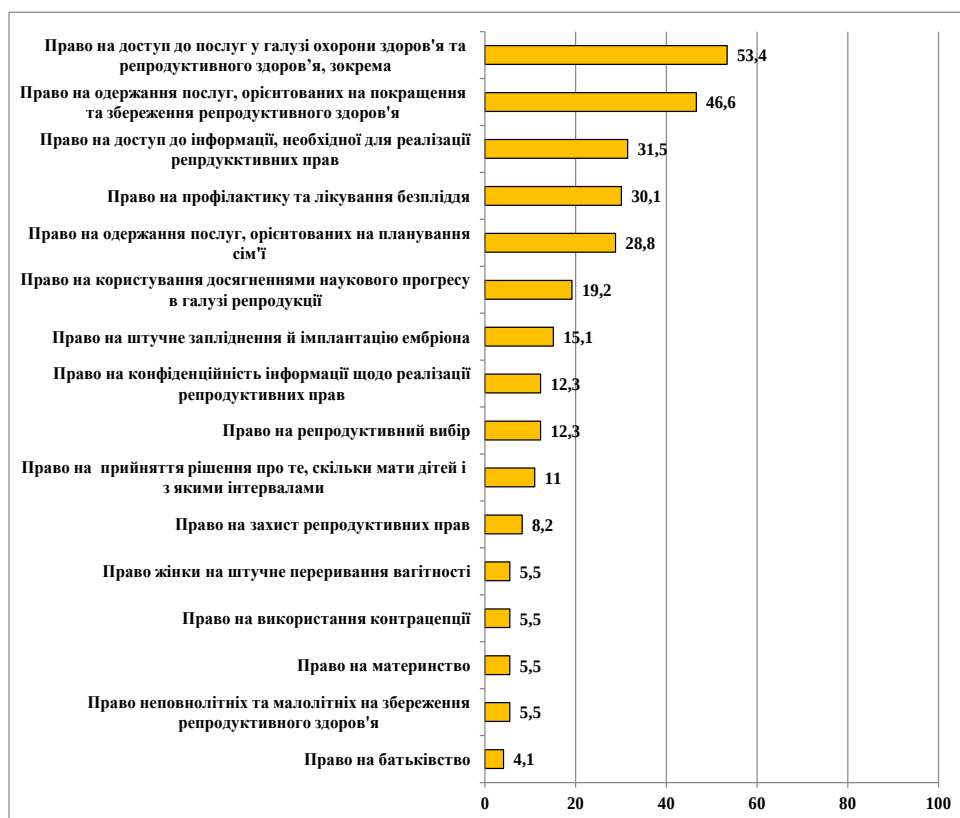

Рис. 5. Репродуктивні права, які безпосередньо залежать від позицій та дій держави

Розподіл відповідей на запитання: “Які заходи, на Вашу думку, могли б посприяти дотриманню, забезпеченню та захисту державою репродуктивних прав людини”, % (за рівнем значимості оберіть не менше 3 варіантів відповідей) (табл. 7).

Таблиця 7

**Сприяння дотриманню, забезпечення
та захисту державою репродуктивних прав людини**

Заходи	Кількість, %
Створення державної системи забезпечення репродуктивних прав людини	53,4
Прийняття Закону України щодо репродуктивних прав людини та відповідного правового поля його реалізації	52,1
Запровадження державних превентивних (профілактичних) стратегій щодо дотримання, забезпечення та захисту репродуктивних прав людини	46,6
Розробки відповідної Концепції та державної політики в Україні	41,1

Розподіл відповідей на запитання: “Будь ласка, оберіть 3 позиції, які повинні бути забезпечені державою в першу чергу” (рис. 6).

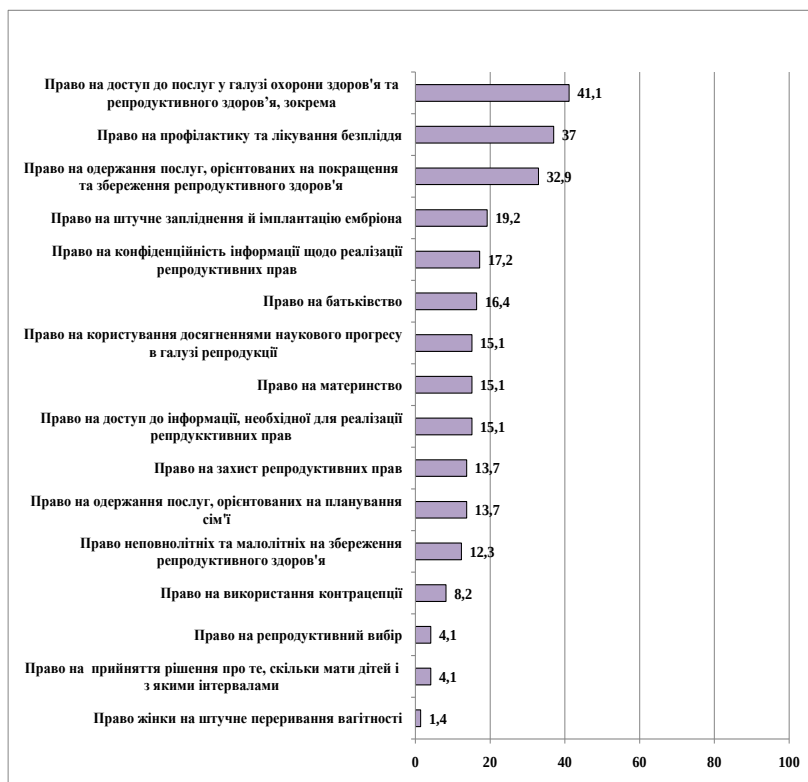

Рис. 6. Репродуктивні права, які мають бути насамперед забезпечені державою

Таким чином, рівень репродуктивного здоров'я визнаний респондентами низьким. Основними причинами низького рівня репродуктивного здоров'я респонденти назвали такі фактори:

- нездоровий спосіб життя людей – 68,5%;
- низький рівень поінформованості населення з питань репродуктивного здоров'я та можливостей його збереження і реалізації репродуктивних прав 39,7%;
- через аборти та не усвідомлення людиною відповідальності щодо власного здоров'я (по 38,4%).

Рівень знань населення про репродуктивні права, на думку респондентів, низький – 61,7% (низький – 11%, досить низький – 50,7%). Тільки 8,8% опитаних вважають рівень знань високим (з них досить високий – 5%, дуже високий – 3,8%). Правове поле щодо репродуктивного здоров'я населення, на думку опитаних, розроблено недостатньо вважає 88,7% опитаних. Протилежної думки дотримується 11,3% респондентів. Про власні репродуктивні права не знає 90,4 % людей, а знає про власні репродуктивні права тільки 9,6%.

Основним джерелом інформації про існування репродуктивних прав є засоби масової інформації – телебачення, радіо, Інтернет, газети тощо (68,1%), 17% стикалися з проблемою особисто і таким чином дізналися про існування репродуктивних прав, за службовими обов'язками (11,6%), під час навчання 7,2%.

Тільки 14,7% респондентів відповіли на відкрите питання, в якому їм пропонувалося окреслити права, які зараховують до репродуктивних прав людини та визначити, які з них визнані на міжнародному рівні. 85,3% опитаних не змогли відповісти на це запитання. Серед тих, хто відповів, респонденти назвали такі права, як право на материнство/батьківство (2,8%), на використання контрацепції (2,8%), одержання послуг, орієнтованих на право штучного запліднення й імплантацію ембріона (3,6%), право на інформацію (1,4%), право на репродуктивний вибір (1,4%).

Вважають визнаними на міжнародному рівні такі репродуктивні права людини, як право на материнство/батьківство (7,2%), право на лікування та профілактику безпліддя (3,6%), 3,6% респондентів вважає, що ніякі репродуктивні права не визнані на міжнародному рівні. 82,2% респондентів вважає важливим для суспільства дотримання, забезпечення та захист репродуктивних прав людей, з них 43,8% дуже важливим. Не дуже важливим для суспільства дотримання репродуктивних прав вважають 13,7% респондентів.

52,0% респондентів відповіли, що репродуктивні права людини в Україні не дотримуються, з них 6,8% відповіли “ні” і 45,2% “скоріше ні”. Протилежної думки дотримуються 20,6% респондентів, з яких позитивну відповідь “так” дали 1,4%, а “скоріше так” – 19,2% опитаних. Не змогли дати відповідь на це запитання 27,4% опитаних. На думку 85% респондентів, дотримання репродуктивних прав людини залежить від позиції держави. З них відповідь “залежить” дали 65,8%, “дуже залежить” – 19,2%. Вважають, що дотримання прав не залежить від позиції держави, 10,9 % опитаних. З них “майже не залежить” – 8,2%, “не залежить” – 2,7%.

Найчастіше державою порушуються такі репродуктивні права, як право на одержання послуг, орієнтованих на покращення та збереження репродуктивного здоров'я (39,7%) та право на доступ до послуг охорони здоров'я та репродуктивного здоров'я, зокрема (31,5%). Безпосередньо залежать від позиції та дій держави, на думку респондентів, такі права людей, як право на доступ до послуг у галузі охорони здоров'я та репродуктивного здоров'я зокрема (53,4%), право на одержання послуг, орієнтованих на покращення та збереження репродуктивного здоров'я (46,6%) та право на доступ до інформації, необхідної для реалізації репродуктивних прав (31,5%). На думку респондентів, передусім держава повинна забезпечити людям право на доступ до послуг у галузі охорони здоров'я та репродуктивного здоров'я зокрема (41,1%), право на профілактику та лікування безпліддя (37%), право на одержання послуг, орієнтованих на покращення та збереження репродуктивного здоров'я (32,9%).

Найбільш поширеними причинами недотримання державою репродуктивних прав людини респонденти вважають економічну відсталість країни (56,2%), фінансову кризу (52,1%) та недостатній рівень освіченості населення в сфері репродуктивних прав людини (50,7%).

Першочерговими заходами, які могли би посприяти дотриманню, забезпеченню та захисту державою репродуктивних прав людини респонденти назвали необхідність створення державної системи забезпечення репродуктивних прав людини (53,4%), прийняття закону України щодо репродуктивних прав людини

та відповідного правового поля його реалізації (52,1%), запровадження державних превентивних стратегій щодо дотримання, забезпечення та захисту репродуктивних прав людини (46,6%).

Результати опитування свідчать про те, що загалом співробітники та пацієнти закладів, функціонування яких безпосередньо належить сфері репродуктивного здоров'я, усвідомлюють важливість проблематики на особистісному рівні та в національному масштабі. Упродовж останніх десяти років в Україні відбулися кардинальні зміни як щодо якості правового поля, так і щодо формування медичної та соціально-медичної галузевої інфраструктури. Обласні центри репродуктивної медицини планомірно виконують свою роботу і наслідки цього відображені в тому, що більшість опитаних розуміють основні аспекти проблематики та не обмежуються негативними емоціями щодо неї.

Збереження репродуктивного здоров'я населення є однією з пріоритетних проблем сучасного цивілізованого суспільства й основних стратегій Всесвітньої організації охорони здоров'я. В Україні внаслідок глибокої демографічної кризи проблеми репродуктивного здоров'я набули особливої значущості. Вирішення комплексу цих проблем багато в чому залежить від рівня сексуальної культури, свідомих підходів до планування сім'ї, практики використання сучасних контрацептивів, усебічної профілактики абортів тощо. Дослідження у напрямку удосконалення управлінської парадигми щодо вирішення проблем репродуктивного здоров'я, моделювання репродуктивної ситуації, розробка профілактичних заходів щодо підвищення рівня репродуктивного здоров'я населення всіх вікових груп сприятимуть стабілізації та покращенню демографічної ситуації, підвищенню рівня народжуваності, зниженню материнської та перинатальної захворюваності та смертності шляхом подальшого вдосконалення служби планування сім'ї. Наведені аргументи підтверджують актуальність досліджуваної проблематики.

Сталий розвиток суспільства будь-якої країни значною мірою залежить від її демографічної перспективи, що визначається здатністю населення до простого відтворення. Стійка тенденція до скорочення чисельності населення в Україні внаслідок зниження рівня народжуваності та підвищення рівня загальної смертності ставить під загрозу її майбутнє і робить проблему репродуктивного здоров'я загальнонаціональною. Засадничим для формування управлінських стратегій у цьому контексті є визначення репродуктивного здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я, за яким це – стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя, а не просто відсутність хвороб репродуктивної системи або порушення її функцій [1]. Українські дослідники здебільшого визначають репродуктивне здоров'я як можливість задовільного та безпечного сексуального життя, здатність до відтворення та можливості вирішувати, коли і як часто це робити. Такий підхід передбачає право чоловіків та жінок на інформацію та доступ до безпечних, ефективних, доступних за ціною та прийнятних методів планування сім'ї та інших обраних ними методів регулювання народжуваності, які не суперечать закону, а також право доступу до відповідних послуг з охорони здоров'я, які дають змогу жінці безпечно перенести вагітність, пологи і дають батькам найкращу можливість народити здорову дитину [2]. Відповідно до такого визначення, охорона репродуктивного здоров'я розглядається як сукупність методів, прийомів і послуг, які впливають на репродуктивне здоров'я та благополуччя шляхом запобігання та вирішення проблем, що стосуються репродуктивного здоров'я [3]. Прагнучи вирішити основні медичні проблеми репродуктивного здоров'я дослідники

фокусують увагу на можливості зниження соматичної, психічної та гінекологічної захворюваності, зокрема онкологічної захворюваності репродуктивної сфери, захворюваності на інфекції, які передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД, зменшення випадків безплідності, сприяння поширенню безпечного материнства, розвиток планування сім'ї, насамперед як дієвої альтернативи абортів [4].

Репродукція (від лат. *reproductio* – відтворення) – один із найскладніших біологічних феноменів. Суть його полягає у тому, що природа використовує правило “генетичної рулетки”, щоб реалізувати програму збереження виду і продовження роду. Репродуктивне здоров'я перебуває в зоні уваги цілого напрямку медико-біологічних знань, покликаних вирішувати проблеми народження дітей, регулювання народжуваності, планування сім'ї – репродуктивної медицини, що увібрала в себе досягнення багатьох наук: гінекології та андрології, біології та генетики, цитології та кріобіології.

Наука державного управління розглядає, зокрема, ті аспекти репродуктивної медицини, що можуть бути урегульовані державою та перебувають у сфері відповідальності органів державного управління. Цю сферу власне визначає державна політика в галузі репродуктивного здоров'я населення, що формується на правових засадах та спрямована на реалізацію прав людини у сфері репродуктивного здоров'я, які є невід'ємним елементом прав людини. Право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я є невід'ємним правом людини, як зазначається в багатьох основних договорах із прав людини, зокрема в Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, Конвенції з прав дитини, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, а також у Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [5, 6]. Реалізація права на репродуктивне здоров'я залежить від здійснення також інших прав, враховуючи право на відповідну інформацію. Право на охорону репродуктивного здоров'я враховує невід'ємні свободи, зокрема свободу від дискримінації, примусової стерилізації, право на доступ до системи охорони здоров'я тощо. Стан репродуктивного здоров'я має різні наслідки для жінки чи дівчини та для чоловіка або хлопчика, отже, управлінські аспекти враховують значний сегмент гендерної проблематики.

Право на захист від дискримінації та поваги культурних відмінностей вимагає від органів державного управління забезпечення рівного доступу до медичної допомоги для всіх та задоволення й унікальних потреб у галузі охорони здоров'я для конкретних жінок, чоловіків, молоді та підлітків [7]. Право на захист від дискримінації у цьому контексті означає, що послуги в галузі охорони репродуктивного здоров'я повинні бути доступні для всіх груп населення, враховуючи підлітків, неодружених жінок, представників корінних народів та мігрантів, включаючи біженців. Також мається на увазі, що такі послуги повинні бути доступні для задоволення особливих потреб як жінок, так і чоловіків.

Висновки

Міжнародні стандарти в галузі охорони здоров'я обумовлюють суттєві вимоги щодо правових підходів до репродуктивного здоров'я і враховують практично кожний аспект забезпечення медичної допомоги, перелік відповідних послуг, зокрема щодо інформації, освіти, консультування тощо, які повинні бути запропоновані державою згідно із потребами населення у сфері репродуктивного здоров'я. У підходах до охорони репродуктивного здоров'я світове співтовариство

визначає ключовий принцип, згідно із яким, фізичні особи мають право контролювати своє сексуальне і репродуктивне життя та приймати рішення щодо власної репродукції без втручання або примусу. Саме цей принцип є в основі системи надання послуг із планування сім'ї, а також заходів щодо запобігання вагітності, в питаннях примусу до шлюбу чи сексуального насильства, можливостей уникнення зараження ВІЛ/СНІДом та венеричними захворюваннями, а також щодо лікування інфекцій статевих шляхів, які можуть викликати безпліддя.

Органи державного управління зобов'язані забезпечити надання комплексних послуг у галузі репродуктивного здоров'я, що мають бути доступні для всіх категорій населення, та усунути бар'єри щодо медичних спостережень та догляду за тими, хто цього потребує. Тільки за таких умов можлива реалізація прав громадян на життя і здоров'я загалом та репродуктивне здоров'я, зокрема. Цей принцип має вирішальне значення у справі зниження материнської смертності, профілактики ВІЛ-інфекції та в питаннях допологового вибору статі дитини. Необхідність забезпечення та охорони репродуктивного здоров'я населення актуалізує проблеми виділення бюджетних коштів та здійснення державної політики в галузі репродуктивного здоров'я. Саме в цьому контексті доцільно формувати позиції органів публічної влади щодо забезпечення репродуктивного здоров'я населення.

Список використаної літератури

1. Штогрин О. П. Нерівність у галузі репродуктивного здоров'я як проблема державного управління / О. П. Штогрин // Ефективність державного управління [Текст]. — 2014. — Вип. 38. — С. 99—106.

2. Жилка Н. Стан репродуктивного здоров'я в Україні [Текст] / Н. Жилка, Т. Іркіна, В. Стещенко. — К. : [б. в.], 2001. — 68 с.

3. Гойда Н. Г. Організація, структура і завдання служби планування сім'ї / Н. Г. Гойда // Нова медицина [Текст]. — 2002. — № 4. — С. 18—20.

4. Воробйова Л. І. Стан онкогінекологічної захворюваності в Україні / Л. І. Воробйова // Здоров'я жінки в Україні [Текст]. — 2004. — № 18 (2). — Ч. 2. — С. 4—7.

5. Декларація про викорінення насильства по відношенню до жінок [Електронний ресурс] : Резолюція Генеральної Асамблеї № 48/104 від 20.12.1993 р. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

6. Загальна декларація прав людини: прийнята резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.

7. Новак-Каляєва Л. М. Права людини у державному управлінні: теоретико-методологічний аспект [Текст] : [монографія] / Л. М. Новак-Каляєва. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. — 395 с.

O. Shtohryn

**MANAGERIAL APPROACHES TO ENSURING REPRODUCTIVE HEALTH
OF POPULATION BASED ON HUMAN RIGHTS:
A SOCIOLOGICAL DIMENSION**

Based on the results of the sociology survey of employees and patients of establishments for reproductive health protection, it is proved that public authorities are obliged to ensure the provision of complex human rights-based services in the reproductive health sector, available to all categories of population. The necessity of ensuring and protecting reproductive rights of people actualizes the problems of pursuing a constructive state policy in the reproductive health sector.

Key words: public administration in the reproductive health sector, reproductive health, reproductive rights.